

КОНФЕРЕНЦИЯ

ПРАВАТА НА ЧОВЕКА И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

27 ноември 2009 г., София

През 2008 г. бе чествана 60-годишнината на Всеобщата декларация за правата на човека. Още през 1998 г., по повод на нейната 50-годишнина, ИКОМОС подчерта в своята *Декларация от Стокхолм*, че правото на човека върху културното наследство е неразделна част от правата на човека. По-късно, Съветът на Европа, в своята *Рамкова конвенция за стойностите на културното наследство за обществото*, 2005 (все още не ратифицирана от България), изтъкна връзката между „правата върху културното наследство” и отговорностите на човека, общностите, институциите и държавите по отношение на наследството, както и необходимостта от цялостна политика за осигуряване на баланса между права и отговорности. Очертава се една извънредно актуална проблематика в следните направления:

- Правото на респект и защита на автентичните материални и нематериални свидетелства за културната идентичност на човека и общностите, независимо от произхода на ценностите (някои свързани с културите на други държави); включително правата на етническите и религиозните общности върху културните ценности, свързани с тяхната идентичност;
- Правата на човека да се възползва от културното наследство и да допринася за неговото обогатяване; правото на достъп до културното наследство, включително за лица в неравностойно положение;
- Правото на човека за достъп до знания за културното наследство - както за своето наследство, така и за наследството на другите; право на информираност за наследството, за комуникация в областта на наследството (в смисъла на Декларацията от Регионалния форум „Комуникация на наследството” на ЮНЕСКО в Опатия, 2006);
- Правото на човека за добро използване на културното наследство като ресурс за устойчиво развитие и качество на живот;
- Правото на човека и на общностите за участие в процеса на вземане на решения за съдбата на културното наследство;
- Правото на човека да се сдружава в граждански асоциации за защита и валоризиране на културното наследство;
- Правото на бъдещите поколения да разполагат с автентичните стойности на културното наследство, което днес е в нашите ръце;
- Отговорностите на всеки индивид – сам или в общността, да опазва културното наследство – както своето наследство, така и наследството на другите;
- Отговорността на обществото да гарантира защитата на обществен интерес по отношение на наследството и да го хармонизира с интересите на общности и индивиди, чрез определена политика и интегрирана стратегия, реализирани чрез съвременни законодателни, устройствени и други инструменти.

В съвременното широко разбиране на тази проблематика, осъществяването на правата на човека върху наследството има важен принос за опазване на културното многообразие и за развитието на интеркултурен и интеррелигиозен диалог.

На тази концептуална база възникват серия от актуални практически въпроси, засягащи съдбата на културното наследство в България:

- Как днес могат да бъдат гарантирани правата на човека върху наследството в цялото негово разнообразие от материални и нематериални стойности от различни исторически периоди и на различни териториални равнища? Представено ли е наистина българското културно наследство в своето многообразие? В каква степен е обхваната пълната му историческа многопластовост?
- В каква степен днешното българско законодателство (и по-специално новият Закон за културното наследство) защитават посочените права върху материалното и нематериалното наследство и гарантират отговорностите във връзка с тях?
- Достатъчно ефикасна ли е съществуващата система у нас за опазване на културното наследство и съответните инструменти за управление, за да бъде осъществен балансът между права и отговорности, между обществени и частни интереси, свързани с наследството? В достатъчна степен ли е поощрен колективния партньорски характер на процеса на опазване, базиран върху диалога и взаимното разбиране?
- И още: Осигурен ли е широкият публичен достъп до информация за наследството; информирано ли е обществото за пълната картина от културни ценности; съществуват ли у нас отворени информационни системи за истинска „комуникация на наследството“? Осигурено ли е правото на ползване на културното наследство като ресурс за развитие – особено в областта на културния туризъм? Осигурен ли е балансът между стимули и ограничители по отношение на наследството? Осигурено ли е правото на човека и на общностите за участие в процесите на вземане на решение за съдбата на наследството? Правилно ли са регламентирани правата на гражданите по отношение на собствеността върху културните ценности? Както е известно, част от тези въпроси бяха много активно дискутирани по време на дебатите върху новия Закон за културното наследство, без да бъде постигнат обществен консенсус по тях.

Научната конференция „Правата на човека и културното наследство“ се организира под егидата на Националната комисия за ЮНЕСКО по повод 60-годишнината на Всеобщата декларация за правата на човека. На нея ще бъдат дискутирани актуални въпроси, свързани с правата и отговорностите по отношение на културното наследство в актуалния български контекст, със значение за практиката на законодателството и управлението в тази област. Конференцията представлява нов продукт на сътрудничеството в научната мрежа HERITAGE: ESPRIT („Културно наследство: образование, наука, опазване – интегрирани в туризма“).

Очакваните резултати от Конференцията са следните:

1. Изясняване на взаимоотношенията между: Декларацията за правата на човека, международните документи в тази област и българското законодателство в областта на наследството;
2. Изява на връзката между правата на човека върху наследството и културното многообразие;
3. Изводи-предложения за изменение и допълнение на българската нормативна база в областта на културното наследство;
4. Популяризиране на правата и задълженията в областта на културното наследство;
5. Разширяване и укрепване на научната мрежа HERITAGE: ESPRIT.